

Kulisa.eu

12-10-2008

Igor Tretinjak

Dajte mi tekst

Via negativa: Out, red. Bojan Jablanovec (producenti: Teatar &TD, Via negativa, Gledališće Glej)

Za prvu ovosezonsku premijeru Teatar &TD izabrao je projekt Out zagrebačkim gledateljima dobro poznate međunarodne izvedbene skupine Via negativa, koja pod vodstvom redatelja Bojana Jablanovca djeluje kao grupa desetak izvođača i performerera iz Slovenije, Srbije, Hrvatske i Irske. Premijerom u velikoj dvorani Teatra &TD 10. listopada skupina ne samo da je otvorila sezonu tog kazališta već je i zatvorila svoje sedmogodišnje preispitivanje sedam smrtnih grijeha. Istražujući neke od ključnih negativnosti suvremenog čovjeka izvođači su u proteklih sedam godina pokušali definirati svoj odnos prema tim negativnim osobinama koje sve nas bitno određuju. Završan grijeh s kojim su se uhvatili u koštac je oholost. Zatvarajući ciklus obračunavanja s vlastitim manama zaokružili su priču oholo, ponosni na minuli rad.

Osim što se kroz ovih sedam godina razračunavaju s osnovnim ljudskim manama i negativnostima, izvođači u svom ciklusu sedam smrtnih grijeha preispituju i osnovne kazališne postulate i konvencije. Tako u svojim izvedbama i performansima posebnu pažnju posvećuju odnosu između izvođača i gledatelja, ali i pitanjima dramskog zapleta te dijaloga kao osnovne komunikacijske konvencije. Redatelj Bojan Jablanovec projekt Out postavio je kao spoj jedanaest zasebnih izvedbi. Preispitujući konvenciju dijaloga, suočio je te strukturno i značenjski zatvorene priče jedne s drugima. Tako su se, u prvom dijelu predstave, unutar okvirne priče Hvala što ste došli Grege Zorca paralelno odvijale izvedbe Sad ni makac Petre Zanki, Opustite se Borisa Kadina, Silence is sexy Nataše Živković, To je OK, ne? Kristiana Al Droubija i Litra i pol Roka Mateka. Izvedbe su ulazile u međusobni dijalog, radnje su se preplitale i na taj način stvarale komunikaciju između naizgled zasebnih i nespojivih ideja i priča, ili su pak upadale u postojeći dijalog rušeći ga, poput performansa Opustite se, gdje Boris Kadin s maskom zeca više puta uskače u radnju prekidajući je.

Konvencijom dramskog zapleta vrlo domišljato poigrao se Grega Zorc u performansu Dajte mi tekst, stvorivši zaplet oko njegova izostanka (dramatičnost nastaje kad izvođač izađe na scenu bez teksta) i dinamizirajući radnju zahtijevanjem teksta na različite načine – promjenom rečenične intonacije, boje i intenziteta glasa ("Tekst! Dajte mi tekst!").

Autori performansa najintenzivnije su promišljali o odnosu između izvođača i gledatelja, pristupivši tom ključnom pitanju izvedbenih umjetnosti na različite načine. Grega Zorc je u prije spomenutoj epizodi Dajte mi tekst na vrlo upečatljiv način dopro do gledatelja auditivno, uzvikujući u mikrofon svoju želju

za tekstom i time čineći gotovo nesnošljivu buku koja je vrlo uznemirujuće djelovala na publiku te su pojedinci pokrivali uši da bi utišali glasnoću. Glasnijih je negodovanja od strane publike, nažalost, izostalo. U priči Hov! autorica Sanela Milošević, zamjenjuje uloge izvođača i gledatelja. Glumeći psa, ona očekuje od gledatelja da joj baca lopticu na scenu i na taj način postavlja ga u poziciju izvođača, dok izvođač postaje konzument izvedbe, odnosno gledatelj. Upravo ovaj performans je uspostavio najjasniju komunikaciju u kojoj se publika prepustila dramskoj igri i poigravanju. S druge strane Katarina Stegnar u svojim performansima Koliko je dva puta dva? i Nemojte me gledati bila je preizravna i doslovna u nastupu te je komunikacija ostala jednostrana.

Sama tema oholosti provlači se kroz performanse različitim intenzitetom. Tako Petra Zanki u performansu Sad ni makac, u kojem predstavlja gljivu kao dio scenografije, čuva pismo ključno za cijelu predstavu (koje to nije), a koje joj omogućuje oholost (bez pokrića) i na taj način pretjerano uzdiže funkciju sebe-kulise. Vrlo zanimljivo rješenje dao je Darko Japelj u Ti si još uvijek tu, koji je u svojoj izvedbi oholo spojio operu, plesni pokret i vrhunce klasičnog dramskog kazališta, citirajući velikane dramske riječi od Shakespearea, preko Molièrea i Goethea do Artauda, da bi sve zaključio u patos omotanom idejom kako je potrebno vratiti se emociji, ljepoti, tišini i kazalištu. Ideje pak Katarine Stegnar, koja oholost prenosi previše doslovno, čine se pomalo promašenim i površnim.

Zadnjom predstavom iz ciklusa o sedam smrtnih grijeha Via negativa nije šokirala publiku jer, za razliku od nekih od ranijih predstava iz istog ciklusa, ovaj put nije išla za skandalom, već je (dobrim dijelom) na vrlo dopadljiv i suptilan način, nerijetko preispitujući strpljivost gledatelja, progovarala oholost i preispitivala mogućnost komunikacije s gledateljima. U trenucima kad je ipak pokušala šokirati, predstava je značenjski padala i gušila se u doslovnosti.